

Iskanje večnega načrta v naravi¹

Vse odkar je papež Janez Pavel II. leta 1986 izjavil, da evolucija (tega termina ni definiral) "ni zgolj hipoteza", se zagovorniki neodarvinističnega nauka pri tem, ko trdijo, da se njihova teorija nekako ujema s krščansko vero, pogosto sklicujejo na to, da naj bi njihovo teorijo rimskokatoliška Cerkev domnevno sprejemala – oziroma jo vsaj odobraval.

Vendar pa to ne drži. Medtem ko katoliška Cerkev znanosti prepušča mnoge podrobnosti o zgodovini življenja na zemlji, obenem trdi, da je človekov um v luči razuma jasno in brez težav sposoben razložiti smoter in večni načrt v naravi – vključno s svetom živih bitij.

Morda je evolucija v smislu skupnih prednikov resnična, medtem ko za evolucijo, kot jo zagovarja neodarvinistična teorija (evolucija kot neusmerjeni, nenačrtovani proces naključnih sprememb in naravnega izbora), tega ne moremo trditi. Katerikoli miselni sistem, ki zanika oziroma poskuša najti prepričljiv dokaz za izvor življenja v biologiji, je ideologija in ne znanost.

Poglejmo si, kaj je dejansko učil naš dragi papež Janez Pavel II. Medtem ko njegovo dokaj splošno in tedaj navidez nepomembno pismo o evoluciji iz leta 1996 pogosto navedajo, pa pravzaprav nihče ne razpravlja o trditvah iz njegove splošne avdiencie iz leta 1985, v kateri se neposredno odraža njegovo učenje o naravi:

"Vsa opazovanja v zvezi z razvojem življenja na zemlji vodijo k podobnemu zaključku. Evolucija živih bitij, katere posamezne faze in potek poskuša določiti znanost, je večna finalnost², ki je zares vredna občudovanja. Zaradi te finalnosti, ki živa bitja vodi v

smer, za katero niso odgovorna oz. je ne morejo nadzorovati, lahko upravičeno domnevamo, da obstaja Um, ki si jo (to finalnost, op. prev.) je zamislil oz. je njen stvarnik."

Papež nato nadaljuje takole: "Nekateri indikacijam o obstoju Boga Stvarnika nasprotujejo, s tem ko trdijo, da je vesolje nastalo zgolj po spletu naključij oziroma prek določenih mehanizmov snovnega sveta. Če torej trdimo, da je vesolje, ki je sestavljeno iz tako kompleksnih elementov in ima hkrati tako čudovito finalnost, nastalo slučajno, je to isto, kot da bi prenehali iskati razlago za svet, kot ga dojemamo. Pravzaprav bi bilo to isto, kot da bi poskušali razumeti posledico brez vzroka. Na ta način bi zanikali človeški razum in bi se s tem odpovedali razmišljanju in iskanju rešitev za svoje probleme."

Naj vas opozorim na dejstvo, da je beseda "finalnost", ki se pojavlja v pravkar navedenem citatu, filozofski termin, ki pomeni enako kot "končni cilj, namen oziroma načrt". Tako je Janez Pavel II. leto dni kasneje na neki drugi splošni avdienci svojo razpravo zaključil z besedami: "Razumljivo je, da verska resnica o stvarjenju izrazito nasprotuje teorijam materialistične filozofije, ki zagovarjajo mnenje, da je vesolje rezultat evolucije materije in razumevanje te evolucije je mogoče skrbno na čisto naključje in nujnost."

Seveda papeževe (zgoraj navedene, op. prev.) trditve potrjuje tudi Katekizem katoliške Cerkve, ki zapiše: "Človekovo umovanje sicer more najti odgovor na vprašanje o izvoru. Stvarnika je mogoče z gotovostjo spoznati z lučjo človeškega razuma iz njegovih del, /.../" (286). Katekizem na nekem drugem mestu tudi dodaja: "Verujemo, da je Bog ustvaril

svet po svoji modrosti. Svet ni proizvod kakršnekoli nujnosti, slepe usode ali naključja” (295).

V ne ravno posrečenem novem preobratu te stare polemike³ so zagovorniki neodarvinistične teorije pred nedavnim poskušali našega novega papeža Benedikta XVI. prikazati kot zelo neomajnega zagovornika evolucijske teorije. Citirali so namreč stavek o skupnih prednikih iz dokumenta, ki ga je leta 2004 objavila Mednarodna teološka komisija; poudarili so, da je bil sedanjí papež Benedikt XVI. takrat vodja omenjene komisije, in nazadnje prišli do ugotovitve, da termin “evolucija” v pomenu, kot ga uporabljajo vodilni biologi, katoliški Cerkvi ne povzroča nobenih težav, saj evolucijo razume enako kot neodarvinistična teorija.

Vendar pa dokument, ki ga je izdala Komisija, ponovno potrdi nauk, ki ga katoliška Cerkve zagovarja že od vsega začetka, in sicer da v naravi obstaja večni načrt. Komisija, ki komentira splošno razširjeno zlorabo pisma, ki ga je Janez Pavel II. zapisal o evoluciji, opozarja, da “omenjenega pisma ne smemo razumeti kot vsesplošnega odobravanja vseh teorij evolucije, vključno s trditvami neodarvinizma, ki zanika, da je bilo življenje v vesolju ustvarjeno po Božji previdnosti.”

Komisija v nadaljevanju še zapiše: “Neusmerjen proces evolucije – pri katerem ne sodeluje Božja previdnost – pravzaprav sploh ne more obstajati.”

Papež Benedikt XVI. je v pridigi, ki jo je imel ob svojem imenovanju pred nekaj leti, izjavil naslednje: “(Ljudje) nismo namreč nek naključen in nesmiseln produkt evolucije. Vsak izmed nas je bil ustvarjen po Božji za-

misli in Božji volji. Bog ljubi vsakogar, Bog potrebuje vsakega posebej.”

Tekom svoje zgodovine je Cerkve ves čas zagovarjala verske resnice, ki jih uči Jezus Kristus. Vendar pa je v sodobnem času katoliška Cerkve postavljena v zelo nenavaden položaj, saj mora trdno zagovarjati oz. braniti tudi človekov razum. V devetnajstem stoletju je namreč Prvi vatikanski cerkveni zbor svet, ki ga je ponovno prevzela “Gospodova smrt”, učil, da je človeštvo zgolj z razumom sposobno doumeti, da zares obstaja neustvarjeni Vzrok, Začetnik vsega, Bog filozofov.

Sedaj, na začetku 21. stoletja, se katoliška Cerkve sooča z znanstvenimi trditvami, kot sta neodarvinistična teorija in večplastna hipoteza v kozmologiji, ki ju najdemo v moderni znanosti in ki sta bili izoblikovani tako, da se skušata izogniti iskanju prepričljivih dokazov za smisel in Božji načrt. Katoliška Cerkve bo ponovno zagovarjala človekov razum tako, da bo razglašala, da večni načrt, ki je vseprisoten v naravi, res obstaja. Znanstvene teorije namreč, ki zagovarjajo dejstvo, da je življenje na zemlji rezultat “naključij in nujnosti”, sploh niso znanstvene, ampak kot je dejal Janez Pavel II, zanikajo človekov razum.

Prevod: Brigita Retar

1. Objavljeno v *New York Timesu*, 7. julija 2005. Christopher Schönborn, katoliški kardinal in dunajski nadškof, je bil glavni urednik uradnega Katekizma katoliške Cerkve iz leta 1992.
2. Finalnost: v filozofiji *določenost vsega dogajanja v naravi in družbi glede na cilj* (op. prev.).
3. Polemika med neodarvinizmom in katoliško Cerkvijo glede evolucije (op. prev.).